

«Bagyň gyzył gülüni, saňa gurban edeýin!»

Category: Edebi makalalar, Kitapcy, Sözler

написано kitapcy | 22 январа, 2025

"Bagyň gyzył gülüni, saňa gurban edeýin!" "BAGYŇ GYZYL GÜLÜNI, SAŇA GURBAN EDEÝIN!"

..Ene-ata perzendi üçin diňe bagyň gyzyl gülüni däl, eýse ýüregini bermäge hem taýýar bolýar. Çünki dünýäde adam üçin perzentden datly miwe ýok. Ilkinji perzentlerine garaşyp

başlan döwürlerinden, çagajygyň geljekki ene-atalary eýýäm öz perzentleri üçin ýaşap başlaýarlar. Özem oňa mynasyp at dakmakdan başlap, onuň bagt toýuna çenli maslahatlaşýarlar. Bilýäňizmi näme üçin?! Sebäbi perzent adamzadyň ertirine bolan ynamyny, geljegini ýagtylandyrýan umyt uçgunjyklarydyr...

Özem üns berdiňizmi, entek çagajyklary dünýä inmäňkä "Gyzym bolsa, pylan hili ýigide durmuşa çykarsam!" diýip, arzuw edip oturan ene-atany?! Gören däl bolaýmasaňyz?! Men-ä gabat gelemok. Biz-ä ýanyoldaşym bilen şeýle pursat bolanynda hem, ilkinji perzendimize garaşýarkak "Ogul bolsa pylan at dak, aý ýok, pylan at dakarys" diýip kän jedelleşsegem, "A, gyz bolsa näme?!" diýşip, birek-biregiň ýüzüne seredibem, "Aý bolan wagty göräýeris-dä..." diýip goýaýypdyk. Bardy-geldi gyz hakynda arzuw etmeli bolaýanlygynda-da, "Adyna pylan zat diýeris. Ejesine meňzeş eli çeper, işeňňir, dogumlyja gyz bolsun-da!" diýip oňayýarlar. Sebäbi biziň halkymyz gyzy aslyýetinde "kişi maşgalasy", öz öýüniň "myhmany" saýýar.

Arzylanyp, arzuwly dünýä inen çagajygyň turuwbaşdan terbiýesiniň, dünýägaraşsynyň başgaça bolýandygyny hemmämiz hem bilýändiris. Gyza-da, oğla-da deň derejede ata-ene mähri zerurdyr. Sebäbi ene-atanyň söýgüsi bilen kemala gelen çagalar hakyku bagtyýar adamlar bolup ýetişýärler.

Halkymyz "Ogul döwletiniň başy" diýip, oğlan çagany has arzyly, has sarpaly görýär. Beýle diýilse, gyzlaryň arzysy ýok diýip düşünmek, elbetde, nädogry bolar! Ýöne... döwletine baş boljak kemally ogly arzuw etmeýän ene-ata bardyr öýdemok. Aslynda dini garaýyşlarda-da Hudaý ilki Adam atany, soňra onuň ýekesiremezligi üçin How enäni ýaradypdyr diýilýär.

Sen dünýä ineniňdäki "Buşluk" habarynyň äheňinden başlap, bäbejige edilýän "Pişme toýunyň" dabarasy hem üp-üýtgeşik bolýar! Seniň dünýä inen günüň ataň arkama gaýa, eneň üstüme saýa geldi diýip begenýär. Sen dünýä ineniňde, bagtyýar maşgalanyň dowamatyna-dowamat sapyldy diýlip şatlanylýar. Sen dünýä ineniňde, Watan özüniň ýene-de bir goragçysynyň dörändigine buýsanýar. Saňa uly il guwanyp bakýar! Çünki sen ogul bolup dünýä geldiň! Ýöne sen şu zatlaryň, şu belent buşluk äheňiniň sen hakyndaky öwgüli ýagşy sözler bilen, şol dabarany Watan öňündäki dabaraly kasamyň bilen, eneň-ataň umydyň yhlasyň bilen, iliň-günüň guwanjyny päk, halal zähmetiň bilen haklamalydygyny welin ýadyňdan çykarmagyn!

Allan, allan edeýin,

Baga seýran edeýin.
Bagyň gyzył gülüni,
Saňa gurban edeýin!

Hawa, bu hut seniň üçin aýdylan hüwdi, ogul! Bilmedim bu hüwdini haýsy asyrda, nähili ene döretdi. Ýöne ähli döwürleriň, ähli ömürleriň aýdymyna öwrülen şujagaz bentde ejeň seniň manyly ömür ýoluňa mynasyp ýaryň gerekliginiň arzuwynda...

Sen entek balaja-da bolsaň, ejeň seni eýýäm ak ata ataryp, Watan gullugyna ugratdy, gullukdan geljek günüň "buşluk" habaryna niýetlän tahýajygynu "Gelneje, buşluk, buşluk! Ogluňyz gullukdan gelyär!" diýip buşlan oglanjyga geýdirip, atylyp öýden çykyp seni, arkadagyny, ýürek ýagyny bagryna basdy. Özünüň Watan öňündäki gulluk borjuny berjaý edip gelen ogly bolansoň, gyňajyny "uk" ýaly edip, eltilerini yzyna tirkäp, "Niredesiň, obanyň iň elýetmez gyzy!" diýibem, goltugyna saçagyny gysyp ýola düşdi. Altyn bilen aparyp, kümüş bilen goparyp, saňa "bagyň gyzył gülüni" gurban etdi!

Gördüňmi, dört setirjigiň içine seniň ähli durmuş ýoluň sygyp durandygyny?! Sebäbi bu mukam, seniň eneň ýüreginiň mukamy. Eneleriň ýüregine bolsa, bütin dünýä sygýar!

Ene ýüregi dek ýürek tapylmaz!
Enäniň ýüregi gülden näzirdir.
Enäniň hiç erbet arzuwy bolmaz,
Arzuwy rahatlyk, hem-de saglykdyr!

– diýip, şahyr ýöne ýere bellemeýär. Seniň çalaja başyň agyryp, baldyryň syzlasa, ýürejigi ezilýän ejeň üçin näme ýagşylyk edip biljekligiň hakynda oýlandyňmy?! Hol bir ýigidiň enesiniň bir gijeki ukusyndan oýanyp beren ak süýdünü haklamak üçin ony arkasyna alyp Mekgä äkidýäni ýadyňa düşýärimi?! Hawa, ol rowaýat hem bolsa, onuň aňyrsynda umman ýaly hakykat bar. Enäniň ak süýdünü haklamagyň Watan öňündäki gulluk borjuňy haklamak bilen barabardygyny unutmagyn!

Atanyň ogly terbiýelemekdäki orny jedelsiz uly hem bolsa, bu babatynda enäniň üstüne has agyr yüküň düşýändigini hakykatdyr.

Niçikmi, ogly ýetişip başlan enäniň arkasyna "şemal çalar". Birhili körpe çykanynda ökjesi ýeňildir, başy buýsançlydyr. Düýnjük eljagazyndan tutup toýlara bileje äkiden oguljygy bu gün Watana gerekli bolanda ene gör, nähili bagtly bolýar. Ogluny Watan goragyna ýollaýan eneleriň tolgunmaýany ýokdur. Eger ene bozulsa-da, oglunyň öýden gidýänine gynanyp däl-de, ile-güne gerek, ýurda derkar bolan ogly ýetişdirip bilenine buýsanyp bozulýandyr! Kakaň gulluga gaýdanyňda agraslyk bilen: "Akyllýja bolup gulluk etgin, ejizläp, kakaň ýüzüni ýere salma!" diýen haýbatlyrajk gürrüňini ejeň: "Neme, oglum, zzyňy alada etmegin! Sag-amanja gullugyňy et. Ýoldaşlaryň bilen dost bol. Ine, bizem kakaň bilen zzyňdan bararys, nesip bolsa!" diýip, "ýuwup-ýylmar". Aslynda eje diýen adam ogulgyzy bilen kakalarynyň arasyndaky sazlaşyk "köprüsidir". Kakamyza gönümel aýdyp bilmeýän zatlarymyz üçin ejemiz "ilçi" bolýar. Hut şonuň üçin hem enelere diňe bir öýüň abadanlygy däl-de, бүтін дүнйәniň hem asudalygy baglydyr.

Zenan çagany terbiýeleýär, Watanyň neslini terbiýeleýär. Watan nesli diýmek bolsa, onuň ertiri diýmekdir. Özüň ene bolanyňdan soňra hakykatdan hem "Eklegeniň gadrynu ekläniňde bilersiň, saklaganyň gadryny saklanuňda bilersiň!" diýen dana sözünü üstünden barýaň. Özüň entek seljerip, netije çykarmagy öwrenmänkäň, geljekki şahsyýetleri taýýarlap ýetişdirmek jogapkärçiligi hem üstünden düşýär. Çünki geljekki şahsyýetiň durmuş ýoluna nur saçjak dür dänejiklerini ene özüniň edep-terbiýesi bilen çagajygynyň kalbyna sepip başlaýar.

Islendik adam dünýä inip, "durmuş sahnasyna" çykanyndan soň, ykbalynyň özüne beren "keşplerini" ýerine ýetirmäge başlaýar. Ol keşbiň nähili orna eýe boljakdygyny ene-atanyň beren terbiýesi, ynamy çözüär. Soňlugy bilen bolsa, ynsan özüniň aklyly-huşy, ünsi-üşügi, ukyp-başarnygy bilen durmuş sahnasyndaky keşbini öz isledigiçe janlandyryp başlaýar. Ýöne durmuş sahnasynyň teatr ýa-da kino sahnasyndan ullakan tapawudy ~ bu ýerde ynanylan keşbime täzededen hem bir synanyşyp göräýeýin diýen mümkinçilik ýok. Çünki durmuş ynsana ýeke gezek berilýär.

Ogul, seniň kalbyňa mähribam eneň eken dürdäneleri ýalkym

saçsyn diýseň, sen ony yhlas, zähmet, söýgi bilen suwar. Sen döwletiň başy bolup gelen ogulsyň! Saňa eneň-ataň, iliň-günüň, ata Watanyň öz gelejegini ynandylar. Sen şu Watanyň hemişelik esgerisiň, goragçysyň. Çünki Watan, ata-ene ~ bular öz ykballaryny seniň durmuş ýoluňda görmek isleýärler. Sen erkek oglansyň, sen özüňe her hili ýagdaýda hem erk etmelisiň! Ýoluň ak, ýoldaşyň Hak bolsun, Watan ogly!

Gülşirin HANOWA.

esger_2016 Edebi makalalar